Nationalregnskabet - måling af offentligt forbrug og produktivitet

Oplæg hos NETØK (www.netoek.dk) september 2016

Aksel Juel Clemmensen og Lars Gustafsson

DANMARKS STATISTIK

Det offentlige forbrug

- ”Det offentlige forbrug i Nationalregnskabet er second-to-none, når vi snakker om finanspolitisk prioritering og markering af politiske standpunkter omkring velfærdsstatens størrelse mv.”. Citat 2014.

- Det offentlige forbrug (og væksten i det) er et centralt emne i den økonomiske og politiske debat.

- Det samme er ønsket om at kunne måle produktivitetsudviklingen i den offentlige sektor. Her er der imidlertid god grund til forsigtighed.

Det offentlige forbrug og de samlede offentlige udgifter 2015

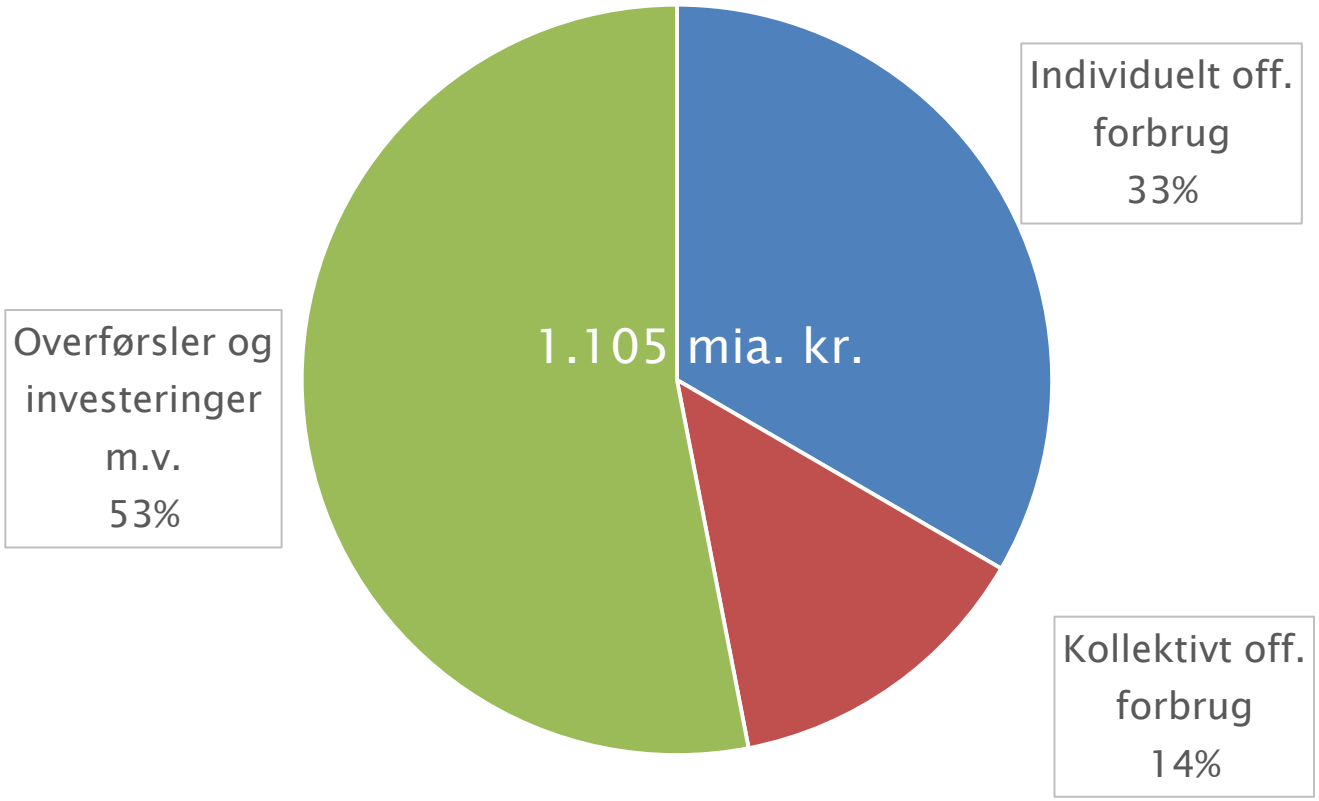

Foreløbige tal: OFF3 og OFF26 fra statistikbanken.dk

Det offentlige forbrug

- Centralt i den samfundsøkonomiske debat er, hvordan det offentlige forbrug udvikler sig over tid, når tallene er renset for inflation og dermed i princippet viser udviklingen i mængder.
- Der er to metoder til at måle realvæksten i det offentlige forbrug. Den ene kaldes output-metoden og den anden input-metoden.
- Output-metoden måler mængden af produkter, som kommer ud af ”fabrikken”, mens inputmetoden måler, hvor mange ressourcer der bruges i ”fabrikken”.

Det offentlige forbrug

- Output-metoden giver kun mening at bruge på det individuelle offentlige forbrug, fordi man ikke meningsfyldt kan måle mængden af de produkter, som produceres og stilles til rådighed til kollektivt forbrug (fx politi og offentlig adm.).
- Når realvæksten i det samlede offentlige forbrug opgøres, er det altså i virkeligheden en kombination af output- og inputmetodernes beregningsprincipper.
- Outputmetoden indført fra 2008 i Danmark og de andre EU-lande. Det er et forordningskrav.

Mængdeindikatorer

- De 4 hovedområder med mængdeindikatorer:
  - Sundhed (hospitaler, plejehjem til ældre m.m.).
  - Social sikring (sociale institutioner, børnehaver).
  - Uddannelse.
  - Fritid, sport, kultur.

Produktivitetsudviklingen

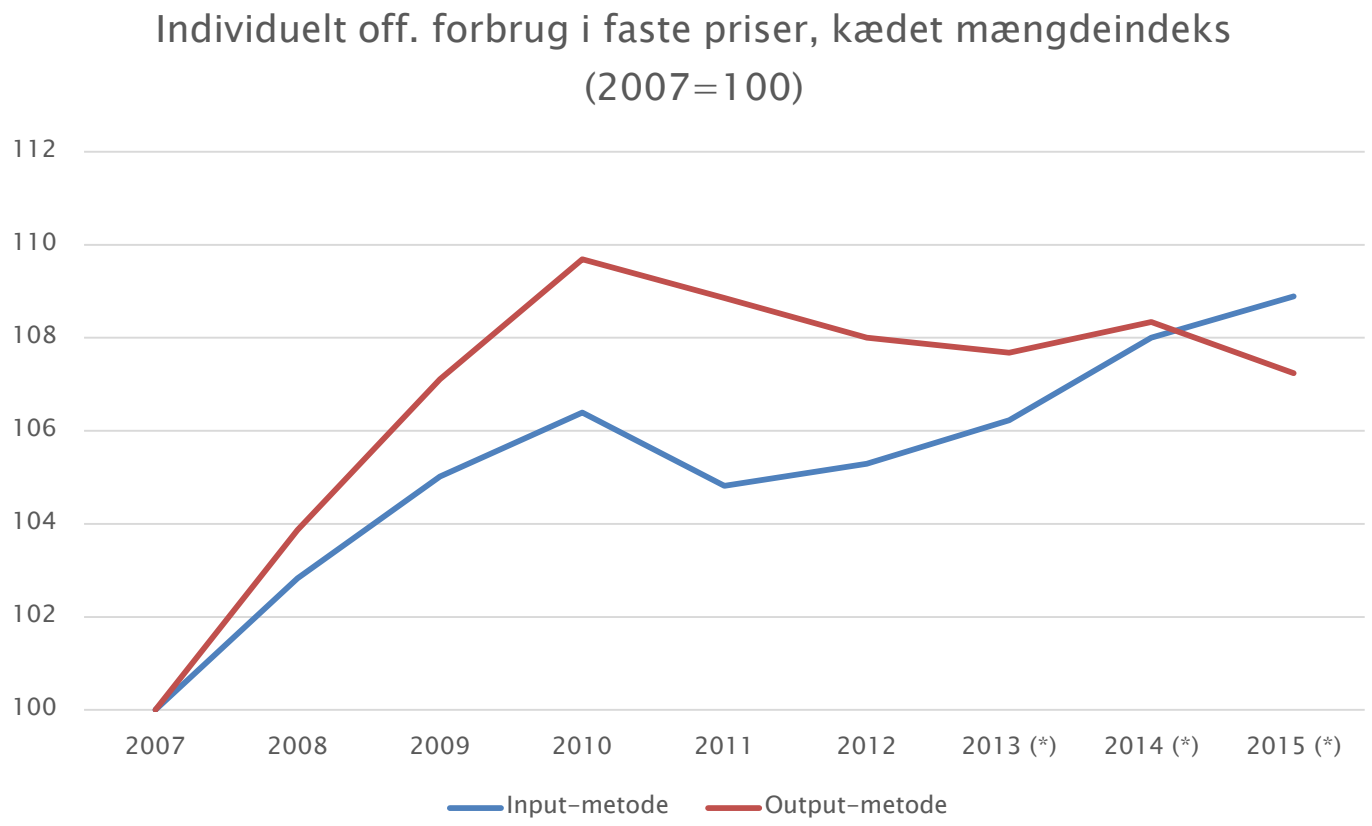

(*) Foreløbige tal. Kilde: Statistikbanken.dk (NAHC1, NOF1).

Der gennemføres en revision af nationalregnskabet 15. november 2016

Forsigtighed anbefales

- Nogen forsigtighed tilrådes når tallene fortolkes.
- Indtil videre må man ifølge EU's regler ikke korrigere direkte for kvalitetsændringer i produktionen. I EU arbejder man på at lave fælles fremtidige standarder for at justere kvaliteten. I det nuværende system er der altså indbygget en løbende usikkerhed i forhold til kvalitetsudviklingen og dermed den reelle udvikling i produktiviteten.

Forsigtighed anbefales

- Over en kortere årrække kan kapacitetsudnyttelse og løbende tilpasning til behov for offentlige ydelser have stor betydning for fortolkningen af udviklingen.

- Eksempelvis kan en ændring i lovgivningen på voksenuddannelsesområdet se ud som et produktivitetsfald, hvis antallet af elever falder hurtigt.

- Typisk tilpasser input-resurser (bygninger, lærere) sig langsommere end produktionen, dvs. antal elever.

Forsigtighed anbefales

- Relativ ny metode, som er under udvikling. Vi arbejder fx stadig med at forbedre indsamling af kildedata. Igen: Ingen eksplicit kvalitetskorrektion.
- Vi har (endnu) kun data for 8 år, heraf er de tre stadig foreløbige år.
- I november 2016 revideres nationalregnskabet, herunder også mængdeindikatorerne.

Offentlig produktion og produktivitet

- Publikation fra begyndelsen af 2016, som kan hentes gratis på http://www.dst.dk/da/Statistik/Publikationer/VisPub?cid=20734

- Her kan også publikationerne fra tidligere år hentes.

Mængdeindikatorer og beregning

- *18 mængdeindikatorer* til at beskrive mængdeudviklingen inden for 4 områder af offentligt output

- Sundhedsområdet
  - Antallet af *behandlinger* gange *takstprisen* for den respektive sundhedsbehandling.
- Socialområdet
  - F.eks. den offentlige *enhedspris* for stofmisbrugere i behandling gange antallet af *stofmisbrugere i behandling*.
- Kultur- og fritidsområdet
  - Antal museumsbesøgende, biblioteksbesøgende og biblioteksudlån gange deres respektive beregnet *enhedspris for offentlig* støtte til kulturområdet.
- Uddannelsesområdet
  - For *gymnasier* er det den *offentlige takst per elev* gange antallet af ellever.
  - For *folkeskoler* er det antal elever gange antal undervisningstimer gange omkostningen per time.

Mængdeindikatoren og kvalitet

- Laspeyres mængdeindeks, $I_{t-1,t}$, mellem perioderne *t-1* og *t* beregnes som:

$$I_{t-1,t} = \frac{\sum_j P_{t-1,j} * M_{t,j}}{\sum_j P_{t-1,j} * M_{t-1,j}} \qquad I_{t-1,t} = \frac{\sum_j P_{t-1,j} * M_{t,j} * Q(i)_{t,j}}{\sum_j P_{t-1,j} * M_{t-1,j} * Q(i)_{t-1,j}}$$

- Hvor M f.eks. er antal behandlinger af type j, og P er prisen for behandlingstype j. $Q(i)$ vil repræsenter korrektionsfunktionen for kvalitet

Udfordringer ved kvalitetskorrektion

- Kvantificering/måling af kvalitet
  - Homogene vs. heterogene produkter
  - Graden af sammenlignelig målbarhed af kvalitet
- Identificering af kvalitets domæner
  - Det omfang den ikke-markedsmæssige tjenesteydelse har succes med at levere den tilsigtede outcome.
  - Det omfang tjenesteydelsen modsvarer borgernes behov
- Egenskaber ved kvalitetsindikatorer
  - Betydningen/vigtigheden af indikatoren
  - Datatilgængelighed til kvalitetskorrektion og kvaliteten heraf
  - Elev lærer ratio, PISA undersøgelser, etc.
- Teknikker til beregning af kvalitetskorrektion
  - Ingen generel konsensus om metode,
  - Relativt nyt område i mange lande.